

REFLEXIONS D'ENTORN DE LA LICENCIATURA en Traducció i Interpretació

Albert Nolla

Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat de Traducció i d'Interpretació
Edifici K. 08193 Bellaterra
Albert.Nolla@uab.cat

Intentaré centrar la meva exposició en l'experiència que va representar per a mi el pas per la Facultat de Traducció i Interpretació de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Puc dir que pertanyo a la primera fornada de llicenciats en Traducció i Interpretació d'aquest país (després dels anys en què aquests estudis havien estat una diplomatura): és a dir, sóc un dels alumnes que vam començar la llicenciatura l'any 1992 i la vam acabar quatre anys més tard, el 1996. De fet, recordo que en el moment de prendre la decisió sobre els estudis que havia de cursar després del COU, la llicenciatura de Traducció i Interpretació em va atreure especialment per la novetat, així com per la possibilitat d'estudiar alguna cosa relacionada amb la febrada cosmopolita que respiràvem en aquells moments olímpics.

M'agradaria començar la meva intervenció avançant una conclusió amb la qual suposo que tots estarem d'acord: en el moment en què surt de la Facultat, un llicenciat en Traducció i Interpretació no es pot considerar ni un intèrpret ni un traductor jurat (per moltes assignatures d'interpretació o de traducció jurada que hagi cursat). Perquè un llicenciat en Traducció i Interpretació es pugui considerar un intèrpret a punt per exercir, normalment ha de cursar un postgrau que inclou moltes hores de pràctica en un entorn real. D'altra banda, perquè un llicenciat en Traducció i Interpretació pugui exercir com a traductor jurat, ha de superar un examen oficial sense el qual no podrà jurar les traduccions que li encarreguin.

De la mateixa manera, doncs, podem afirmar que un llicenciat en Traducció i Interpretació no es pot considerar un traductor literari (per moltes assignatures de traducció literària que hagi cursat). Els traductors literaris (si més no els que conec) no es fan / ens fem traductors després de seguir cap curs específic, sinó més aviat per vocació, per atzar o per amor a l'art (o a la llengua o a la literatura).

Un cop avançada aquesta conclusió, miraré d'enumerar en primer lloc els aspectes positius, i després els aspectes no tan positius, que recordo del meu pas per la Facultat de Traducció i Interpretació.

Evidentment, el que ofereix la llicenciatura en Traducció a un futur traductor literari és el contacte directe amb la pràctica traductora. No sé gaire què passa en altres facultats, però tinc la sospita que la traducció no hi té gaire bona reputació. Tots sabem, per exemple, que recórrer a la traducció està mal vist a l'hora d'ensenyar una

llengua estrangera. Dins els estudis de traducció, en canvi, la pràctica de la traducció està integrada en el pla d'estudis, de manera que un estudiant té la possibilitat de tenir una experiència directa del procés de traducció, encara que sigui en un entorn simulat.

A banda d'aquesta possibilitat, considero que el punt fort dels estudis de la Facultat de Traducció i Interpretació és la formació lingüística que ofereixen els diferents departaments. Guardo un record especialment positiu, per exemple, del departament de llengua catalana, que funcionava de manera coordinada i oferia una formació sòlida en normativa catalana, i tots sabem la importància que té una bona formació en la llengua d'arribada a l'hora de traduir.

Un altre dels avantatges indiscutibles que ofereix la llicenciatura en Traducció i Interpretació és la possibilitat de formar-se en una llengua «exòtica». En el meu cas em vaig especialitzar en japonès, però no hem d'oblidar la possibilitat d'estudiar llengües com ara el xinès, l'àrab o el rus. Considero que el paper que aquestes facultats han tingut i tenen en la formació d'especialistes en aquestes llengües encara no és prou reconegut, però espero que en un futur no gaire llunyà aquesta tasca començarà a donar fruits importants per a la nostra cultura.

Un altre aspecte que em sembla fonamental en la formació d'un traductor literari és l'experiència directa, de primera mà, de la cultura de la qual es tradueix. En aquest sentit, m'agradaria destacar el paper cabdal i sovint pioner que han tingut les Facultats de Traducció a l'hora de posar a l'abast dels seus alumnes nombroses possibilitats de viure i estudiar a l'estranger, començant per les famoses beques Erasmus i continuant per diversos contractes bilaterals que sovint transcendeixen l'àmbit europeu. Recordo que durant la meva estada a la Facultat, la majoria d'estudiants de Traducció anàvem d'Erasmus (alguns dues i tres vegades), en uns anys en què als estudiants d'altres facultats tot just els començava a sonar l'existència d'aquestes beques.

Els esculls que presenta qualsevol traducció es poden superar més o menys fàcilment amb l'ajut de diccionaris i d'altres eines de documentació en el cas de cultures properes i/o dominants, com és el cas de l'anglosaxona, de la francesa, de la italiana, etc. Jo mateix, per exemple, he traduït un autor com Paul Auster sense haver posat mai els peus a Nova York ni als Estats Units. El que no hauria pogut fer, en canvi, és traduir els autors japonesos que he traduït sense haver estat mai al Japó. I la possibilitat d'anar-hi i de viure-hi un parell d'anys me la va donar, evidentment, el meu pas per la Facultat de Traducció i Interpretació.

Amb tot, el pla d'estudis de les facultats de traducció és, per mi, massa heterogeni, i ofereix un tast de disciplines i d'habilitats massa variades i que sovint tenen ben poc a veure amb la traducció literària. Això pot fer que un estudiant que es vulgui formar com a traductor literari senti que els seus esforços es van dispersant cap a diferents direccions que no sempre acaben formant un tot unitari i coherent. (Per posar algun exemple, i vist amb perspectiva, no crec que haver cursat assignatures com ara Documentació, Informàtica, Terminologia o les diferents assignatures d'interpretació m'hagin ajudat gaire a formar-me com a traductor literari.)

Per tant, considero que la formació pròpiament literària que ofereixen les facultats —si més no quan hi vaig estudiar jo— és força millorable. No és cap secret

que les assignatures de literatura s'oferien en semestres alterns, en horaris més aviat intempestius i que eren les assignatures menys concorregudes. Això era i és especialment greu en el cas de cursar llengües exòtiques, ja que si s'ofereix alguna assignatura de literatura de la llengua en qüestió, el nivell de llengua que té qualsevol alumne és massa baix per ni tan sols plantejar-se llegir cap text en la versió original.

En aquest sentit, seria interessant que s'establís alguna mena de col·laboració entre les facultats de Filologia i les de Traducció per crear un itinerari formatiu en traducció literària sòlid i ben planificat. L'objectiu d'aquest itinerari, em sembla, hauria de ser formar especialistes amb criteri per estudiar les diferents literatures i ser capaços de proposar títols interessants als editors, i no pas persones amb capacitat per transvasar textos d'una llengua a una altra.

Per acabar, i tornant al meu cas particular, recordo que en el moment de triar la carrera que volia estudiar després del COU les úniques opcions que em plantejava eren la llicenciatura en Traducció i Interpretació i alguna Filologia. Avui dia, quan ja fa deu anys que em vaig llicenciar, em sembla que encara no he superat aquesta dicotomia, i m'agradaria que hi hagués uns estudis que omplissin el buit que hi ha entre aquestes dues disciplines.